

Liever Turksch dan Paapsch!

<https://hdl.handle.net/1874/234526>

mm 010920

BR.1872.II.9.

„Liever Turksch dan Paapsch!”

Wat is dat voor een woord? Weet gij dat niet, gij kinderen onzer Vaderen? Dat woord was een hunner spreekwoorden. Klinkt het u ook al hard, en vooral voor onze eeuw al te onverdraagzaam, vergeet dan toch vooral ook niet, dat het geene verwensching bevatte, ook geen minachting of verachting van andersdenkenden; maar wèl de kreet, de smartelijke zielekreet van duizenden, die van Spanje en Rome, die twee waren destijds één, niets dan ellenden en gruwelen hadden beleefd.

Wij willen in dit blaadje over die ellenden en gruwelen een weinig spreken. Waarom? — Niet om die zoo natuurlijke en bittere verontwaardiging zonder oorzaak voort te planten in de harten der kinderen onzes tijds; — wellicht ware dat ook eene hopelooze poging; onze tijd maakt zich over zulke dingen niet heet meer, en verontwaardigt zich over gansch andere. — Niet om onzen Roomsche Katholieke landgenooten van heden te verwijten wat voor driehonderd jaren anderen dan zij misdreven hebben.... Maar om ons met alle helderheid te herinneren wat de harde dienstbaarheid was, waaruit God ons Neêrland verlostte, — hoe zwaar het dwangjuk drukte, dat Rome ons door Spanje op den hals leggen liet, — hoe fel de nood moet geweest zijn, die van nature zachtmoedige mannen en vrouwen, als onze voorvaders, volstrekt niet haastig om bloed te vergieten, of niet afkeerig van den trouwen dienst van wettige vorsten en overheden, — om dezulken zeg ik een wensch in het hart te geven, die in het spreekwoord van vóór 300 jaren belichaamd is: »liever Turksch dan Paapsch!”

Iets ergers dan Turksche geweldenarij, en Turksche wreedheid naast Turksche wraak en bloeddorst; kende men tijdens Karel V in Nederland niet. Diens zoon Philips met zijn handlanger Alva, beide innig geliefde zonen van Rome, stelden echter al wat hier ooit van Turken verhaald of gezien was zoo verre in de schaduw, dat, als er van twee »kwaden het beste” moest gekozen worden, men nog liever in de handen der Turken viel dien in die der »Papen”!

Nog eens: waarom dit nu te herhalen? Omdat onze Roomsche landgenooten het niet willen onthouden, en onze Protestantische geloofsgenooten stelselmatig geleerd zijn het te vergeten, in naam eener verdraagzaamheid, die niets anders is dan en laf en karakterloos prijs geven van wat het edelste en dierbaarste van ons volksbezit genoemd mag worden.

Neen, sluiten wij het oog niet voor de werkelijkheid. Inderdaad zijn de bakens verzet en Nederland is niet meer een Protestantisch volk in zijn geheel. Langzamerhand zijn met vriendelijke verdraagzaamheid gedulde bijwoners, grondbezitters en mede-eigenaars geworden en deelen alle rechten en plichten met de heeren, neen, de kinderen van het land. — Hetzij zoo, wat geschiedde is niet te veranderen; maar om het overblijfsel, dat sterven zou te versterken, moet ten minste ons Protestantische volk onthouden, dat het uit de Hervorming zijn eerste levenssappen als vrij volk ingezogen heeft, en dat de verdrukters de zonen der Pausen zijn geweest; de sluipmoordenaars, die met het bloed van Oranje de trappen van het Delftsche hofpaleis hebben geverfd. Ten hunnen believe mag dat alles niet meer geleerd worden aan onze kinderen op de scholen onzes volks, en nu stelt Rome het langzamerhand zóó voor, alsof de zaak juist omgekeerd ware, alsof al de als stom vee geslachte schapen, juist de wreede slachters waren geweest, en de grijpende wolven van vroeger niets anders dan een paar onnoozele lammeren. Neen het martelaarsbloed, waarmede vóór drie honderd jaren onze grond is gedrenkt, werd voor den vrijen staat en de vrije kerk geplengd en niet voor Rome's Paus en zijn dweepzieke kinderen.

Denk u eens in den toestand van vóór driehonderd jaren in, toen Philips stedehouder Alva, de wreedaard zonder eenig innemingsel van barmhartigheid, in de weinige jaren van zijn bestuur 18000 menschen voor den vierschaar der Inquisitie sleepte, en allen vermoorden liet. Toen was hangen, branden, levendbegraven, met het zwaard onthalzen of met den bijl in stukken kerven 18000 malen het slottaferaal van eene lange lijst van allerlei martelingen, te akelig om te noemen. — Immers, de geheele bevolking was doodschuldig verklaard. Daar was beeldstormerij gepleegd, de heilige beelden der kerken, van marmer, steen en metaal opgericht, waren gevallen, — en in rookend menschenbloed moest dien hoon, der kerk van Rome aangedaan, worden afgewasschen.

Men vroeg er niet naar, of die woede tegen stomme beelden ook een welsprekende oorzaak had. Of menschen, wien men niet eenmaal vergunde in een afgelegene weiland of boschachtige streek een psalm te zingen, hun gemeenschappelijk gebed op te zenden en naar hun prediker aandachtig

te luisteren, als hij het Woord Gods in alle eenvoudigheid uitlegde, — niet telkens tot berstens toe waren gefolterd en getergd door het zien van wat afgoderij was in hunne oogen, — en of het niet eenigszins mensch- en zielkundig te verklaren ware, dat zij zelf de bedehuizen wilden reinigen, waar de overheid aarzelde, of machteloos dreigde, en het priestertjuk zwaarder was dan ooit.

Het is reeds van te voren toegegeven: die daad verdiende afkeuring, en Luther heeft terecht gezegd: predikt eerst de beelden uit de harten; dan zullen ze van zelf uit de kerken verdwijnen. Maar kerkrovers waren die beeldbrekers toch niet. En het is er verre van daan, dat al die 18000 vermoorden er deel aangenomen hadden. Dit stemde zelfs Alva toe; »maar,» zeide hij, »zij hebben het dan toch ook niet belet!» — Op zulk eene uitspraak moest wel heel Nederland doodschuldig wezen.

Neen onder dien treurigen stoet van martelaren voor vrijheid en godsdienst gaan vooraan, de graven van Egmond en Hoorne, waarvan de een ten minste Katholiek was, al was hij er verre af een Jezuiet te zijn. In dien lijkstoet, van ter slachtbank gevoerden treffen wij niet enkel predikers des Evangelies aan, maar ook hen, die ze een nacht onder hun dak hadden opgenomen; niet enkel die de psalmen en geuzeliedekens hadden gezongen; maar ook die naar dat zingen hadden geluisterd; niet enkel, die zelf de biecht hadden geweigerd te spreken, maar ook hun zonen en dochters, echtgenooten of bedienden. Ja zelfs treffen wij er dezulke onder aan, die niet met de minste ketterij waren bevekt, maar die genoeg rijkdommen bezaten, om daardoor de kas van den landvoogd te stijven. Velen hunner sleepten zich voort naar het schavot, want hun voeten waren reeds meermalen ge-roosterd om hun eene bekentenis van ketterij of de namen hunner medegenooten af te persen.

Maar wij eindigen met deze schildering van gebeurde feiten. Alleen deze vraag: is het wonder, dat de zonen, de vaders, de dochters en de moeders, de verloofden en echtgenooten dier 18000 martelaren, op de vraag hun gedaan, of zij niet in de koesterende moederschoot van Rome's kerk wilden terugkeeren, bleek van verontwaardiging uitriepen: »Neen dat nooit! dan nog liever Turksch dan Paapsch!»

En nu, mag ook thans, in onze dagen, dat woord nog over de lippen? Eischt de Christelijke verdraagzaamheid niet, dat men het terughoude?... Helaas! Rome is nog geen haar breed achteruit getreden, nog geen zier veranderd. Heeft nog niet onlangs het Concilie te Rome door de onfeilbaar-verklaring van den Paus, het zegel der goedkeuring gedrukt,

op al wat ooit van Pausen is gekomen? Is niet de hoofdstad der Roomsche Christenheid het brandpunt der godsdienstige onverdraagzaamheid? Kan niet ieder nieuwsblad dit betogen? Is Rome niet kameleontisch in alle verschillende landen om maar propaganda te maken voor den Paus? Zijn wij, Nederlanders, niet reeds als een Pauselijk wingewest bij Rome ingelijfd in de statistiek der Ultramontanen?

En de Turken? Zij, die Eurcpa thans bewonen zijn ten minste grootelijks verschillend van hun geloofsgenooten uit de dagen van Karel V, toen Soliman Weenen belegeren kwam. De Sultan neemt Christenen in zijn ministerie, en onder zijn volk is ook een roep om godsdienstvrijheid, die niet zonder gehoor blijft aan het hof. — Zou van dien Turkschen Sultan, menschelijker wijze gesproken, niet meer te wachten zijn dan van Rome's tegenwoordigen, ja wel zachtmoedigen Paus, maar die niets anders is dan een speelbal der Jezuieten?

Edoch, wij willen die kreet niet herhalen. Als behoorende tot de historie onzes volks hebben wij haar recht laten wederbaren. Onze verwachting is noch van de heuvelen, noch van de bergen; maar van den God onzer Vaders. Op Hem steunt onze hoop. Met Hem zijn wij nog sterk, niet door schilden, bogen, dolken, noch ook door mitrailleuses of naaldgeweren, maar door ootmoedige erkentenis van zijne liefde, hartgrondige droefheid over onze afdwalingen, en een ongepaald geloof in zijn Woord.

Zijn wij het daarin eens, dan zal onze eendracht met God en het historische Oranje een drievoudig snoer zijn, dat om de almacht, van den knoop, die het samenhoudt, onverbreekbaar is. En wat ook reeds verloren zij, voor Gods almachtige liefde is niets onherstelbaar. De bestraffing moest niet meer van kracht zijn: »gij Protestantische Nederlanders, Rome is zoo sterk, omdat het Protestantisme zoo zwak is!» Stelt geen vleesch tot uw arm.

Weest sterk, maar... in God!

Bij H. DE HOOGH & Co. wordt mede uitgegeven:

SPANJE EN ORANJE,
OF NEERLANDS WORSTELING EN BEVRIJDING,
in 8 afleveringen à 17½ Cents per aflevering.
